

tes dues del fr. ant. *gaber*, *se gaber*, id., mot probablement germànic, que sembla haver estat manllevat de l'esc. ant. *gabba* 'escarnir, burlar-se', *gabb* 'burla'; la forma catalana *gaubar* resulta d'una alteració com les que són fàcils i freqüents en els mots peculiars de la llengua escrita, alteració afavorida per la influència dels quasi-sindònims *lauzar* 'lloar' i *gaudir*: l'atracció creixent d'aquest últim verb ha fet que el derivat *gaubança* s'hagi decantat cap al sentit de 'gaudi, goig, delícia'. □ 1.ª doc.: *gaubar*, mj. S. XIII, Guillem de Cervera; *gabar*, Llull, *Vides*^R, Jaume I etc.; *gaubança*, S. xv i sobretot S. XIX.

Gabar és la forma normal i de molt la més corrent. «Nós érem a Maylorques al Cap de la Pera --- e era ab Nós don Sanç d'Orta e don Garcia d'Orta --- qui havia estat per missatgeria nostra al alcayt de Xàtiva, e Nós *gabam*-los molt la terra de Maylorques, e mentre Nós la *gabàvem*, dix don Sanç d'Orta: Senyor, vós *guabats* tot dia Maylorques, e'l Regne de Maylorques, mas conquerits València e tot aquell Regne, que tot és nient contra aquell; e sobre aquestes paraules Nós fom somoguts, per ço quan desloaven Maylorques e loaven València», Jaume I (§ 129, Ag., 177). Més sovint reflexiu: «adoncs En Simon *se gabà* que poyria resucitar morts», *Vides*^R, 131v1 (tots dos mss.); «foren en lo capitol l'abat e'l prior e'l cellarer, e d'altres oficials de aquell monestir; cascú de aquells oficials *se gabà* de ço que havia millorat lo monestir de renda ---», Llull (*Merav.*, *NCl.* iv, 189, 11; viii, cap. 102); «per ço car fo home, mort crucificat, e per ço aquells qui-s *gaben* que són sos amadors, seguesquen son esclau», id. (*Amic e Amat*, 101).

No és pas segur que en tot els exs. verament antics del mot la variant *gaubar* sigui autèntica, si bé n'hi ha en autors de data molt reculada, i és probable que en algun d'ells sigui ja cosa de l'autor. La tenim en Guillem de Cervera, on també ens interessa pel fet de ser transitiu (ús força menys freqüent): «no pots ab foyl parlar / gayre sens repentir: / ne l'escarnit *gaubar* / ne l'usat d'escarnir» (*Proverbis*, 343c), on deu figurar així a tots dos mss., car el donen igual (i sense nota, tot i ser cosa insòlita en oc. ant.), tant AThomas com G. Llabrés. En Cerverí de Girona (on hi ha casos freqüents de *gabar*, algun grafat *guabar* pels mss.) en tenim un de *gaubar*, en un dels poemes més inspirats, que a diferència de la major part de la seva lírica, mostra inequívocs senyals de passió, i no parla com en els altres més convencionals o raonables dedicats a la vescomtessa o a la seva habitual (i probable muller) Sobrepretz: és en llenguatge més català que els altres i sembla el fruit d'una passió juvenívola «qu'en nulla re no-m vulh *gaubar* ne-m seny» (113.42, *Riq.*, confrontat, per Mrs. FitzPatrick, en el ms. únic, Vega-Ag., font també excepcional en l'obra de Cerverí).

És així mateix la que veiem en Desclot, i com a tr., amb el sentit de 'burlar-se de' 'eludir el parany que ens posen': lo rey En Pere «és rey de gran trebayl --- certes malament nos ha escarnits e *gaubats*», «e-us membra com venc a Bordeu, per hon fom tuyt scarnits a *gaubats* per la sua venguda», §§ 104, 136 (*NCl.* iii,

167.8; iv, 103.14), i encara en un altre passatge que el *DBal.* cita del ms. 328 de la B. N. P.: «vostre marit à-m fort escarnit e *gaubat* e à ffet gran mal a mi» (110). No obstant és probable que en altres autors, i en part en aquests mateixos, la *u* sigui més aviat cosa dels mss. posteriors que no dels autors, per més que se'n citin tres casos en Llull (*AlcM*), però un d'ells en *Amic e Amat* (on ja hem vist que el que porta un altre passatge, i en la millor ed., és *gaben*, grafia de *gaben*); també el passatge que ja he transcrit del *L. de Meravelles*, l'ed. Ag. (ii, 233.1) porta *se gabà* en lloc de *gabà* de l'ed. Galmés (almenys en conjunt més fidedigna), iv, 189.20.

Però el que més em fa dubtar del valor de la variant manuscrita en *gau-*, almenys per a la major part dels casos, és no sols que sigui estranya a la llengua d'oc, sinó el fet que en català mateix la *a* sense *u* és l'únic vocalisme confirmat per rimes: «tot quant somnien / ésser ver crehen, / del que no vehen / procés de pensa / fan, sens defensa / ni part ohir: / per presumir; / sols pronuncien / —ver sentencien!— / que cert no sabem; / mentint *se gaben*, / sempre varien; / jamay se rien / sens ficció», JRoig (*Spill*, v. 442); i el substantiu postverbal, abstracte, *gab*: «si lo concilli bo no-t sab / de sanctetat te faràs *gab*; / nuyl bé menjaràs en ton mab, / ira de Déu serà en ton cap! / Ah, robador, / no faças a Déu deshonor, / lo teu Senyor!», Llull (*Concili* viii, nota 314; *NCl.* iii, 133).

No és, en canvi, gens inversemblant que *gaubar* sigui autèntic en autors més tardans i artificiosos com Jordi de St. Jordi (*AlcM*), o *gaubança* en el llenguatge, sovint bastant macarrònic, de Francesc de la Via (segle xv); *galbador* (ultracorrecció del tipus *albada* = *aubada*) en la versió catalana (B. N. P., 353) del *Breviari d'Amor*, S. xiv tardà: «encara aquests dits burgeses són ufaners e *galbadors* e monçoneguers, e recompten los desastres e-ls mals que fets han ab molt gran plaer, e se-n donen del comptar gran delit» (*DBal.*). Altrament encara en el S. xv seguia en ús la forma més autèntica *gabar*, com ja hem vist per Jaume Roig: «Parla l'amant: / Bon cantador no so só de tal cosa / ni axí poc plorar me-n plau ni-m cur, / ni en *gabar* negú mon cor no-s posa, / car cert més am estar-me tot segur», Frc. Oliver (*Mma. Sans Mercí, Canc. de Sarag.*, 287v.). Però que el mot anà sempre acompanyat d'una aura hiper-emfàtica i força poètica, ens ho comprova la seva absència dels prosistes més clàssics, com Eiximenis, BMetge, AntCanals, StVicentF, JnMartorell. En un mot, sempre es ressentí del seu punt d'arrencada trobadoresc, i si es vol, occitànic.

Això ens pot donar la clau de la variant *gaubar*, que no ens degué venir de França. Però antics copistes nostres, no tenint-lo gaire familiar, és probable que la iniciessin desviant un poc la freqüent grafia *guabar* (com hem observat ja supra, ben comprovada en excel·lents còdexs de Jaume I, Llull, Cerverí etc.): no és estrany, essent per a ells un mot gens familiar, que alguns dels menys educats ho equivoquessin en *gaubar* i fins que es repetís d'hora això que en el fons era una falta. Si aquesta falta es va consolidar i acabà per con-